

Дудурыч Виталій. Место феномена «фэнтэзи» в процессе формирования личности. В статье проблема формирования личности рассматривается сквозь призму выявления места феномена «фэнтэзи» в контексте вопросов самоосуществления личностного бытия современной молодежи. Внимание сосредоточено на определенной мифологической природе «фэнтэзи» и на особенных характеристиках виртуальной реальности, коротая ему присуща. Раскрывается как позитивное, так и негативное влияние обозначенного феномена на формирование личности. Проблема встает таким образом: с какой стороны увлечение «фэнтэзи» содействует развитию способностей личности, а с какой – способно тормозить или разрушать это развитие, ограничивая личностное само-бытие только пределами «воображаемого мира».

Ключевые слова: фэнтэзи, воображение, личность, миф, виртуальность.

Стаття надійшла до редколегії
4.12.2018 р.

УДК 1:37.018.1-053.6

Протоієрей Михаїл (Руслан) Коник

Філософські проблеми переформатування сімейного виховання

*Любов ... усе зносить, вірить у все,
сподівається всього, усе терпить.
(I Кор. 13:7)*

В статті розкрито проблему розуміння підлітковості через сприйняття дорослого, особливо батьків. Автор намагається проаналізувати зміни, які відбуваються в підлітковому віці дитини в площині фізіології, психології і релігійного сприйняття. Формування особистості дитини в підлітковому віці глибоко залежить від прийнятті цих змін самою сімейною системою відносин. Розуміння і прийняття дитини батьками формують подальший розвиток як самого юнака, так сприйняття ним навколишнього середовища, вміння орієнтуватися в новому періоді соціально-рольових відносин в суспільстві. Цей період для сімейної системи виховання є викликом: або ця система преображається, або вона терпить крах.

Ключові слова: підліток, сімейне виховання, вікові зміни, батьки, сепарація.

Постановка проблеми. Від самого народження дитині все доводиться робити вперше. Вона вчиться ходити і розмовляти, йде до школи тощо. Батьки радіють, коли дитина проходить через ці етапи. Вони свідчать про її ріст, який так прагнуть побачити батьки.

Багатопланова і багаторівнева проблема особистісного розвитку сучасного підлітка, що означає увагу психологів та педагогів до надзвичайно важливого для людини етапу генези буття протягом десятиліть, набуває нового осмислення у контексті принципових змін культурно-історичної ситуації розвитку людини епохи постмодернізму. Час, особливо кризовий, трансформаційний, суттєво впливає на перебіг особистісного становлення людини. Інформатизація та глобалізація сучасних суспільних процесів зумовлюють формування нового світогляду, стратегій життєдіяльності та більш глибокі відкриття самої особистості.

Протягом більш як півстоліття йде теоретична дискусія про роль біологічних і соціальних моментів у виникненні явища критичного розвитку в підлітковому віці. Істотні зміни в організмі підлітка слугують основою різних теорій про біологічну зумовленість кризи в підлітковому віці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід, насамперед, згадати ідеї С. Холла (1844–1924 рр.) про те, що підлітковий вік у розвитку особистості відповідає епосі романтизму в історії людства. Він сформулював уявлення про перехідність підліткового віку – періоду "бурі і натиску", виділив змістовно-негативні характеристики цього етапу – важке виховання, конфліктність, емоційну нестійкість; визначив позитивне надбання віку - "почуття індивідуальності".

У другій половині ХХ ст. інтенсивно почали розвиватися уявлення про роль середовища в розвитку підлітка. Ці уявлення заперечують гіпотезу про біологічну зумовленість, генетичну

запрограмованість кризи, а на перший план виходять соціальні чинники, які визначають тривалість підліткового періоду, наявність чи відсутність кризи, конфліктів, труднощів, характер самого переходу від дитинства до дорослості. Біологічне дозрівання, гормональна перебудова не заперечуються, а розглядаються як передумова психічного розвитку в підлітковому віці. Ці погляди можна знайти у працях Е. Еріксона, Ж. Піаже, а також антропологів (М. Мід, Р. Бенедикт).

Вітчизняні дослідники розглядають кризу підліткового віку як цілісну зміну особистості дитини, яка регулярно виникає на межі стабільних періодів. Вона зумовлена виникненням основних психологічних новоутворень попереднього стабільного періоду, які приводять до руйнування однієї соціальної ситуації розвитку і виникнення іншої (Л. С. Виготський).

Протоієрей Олексій Умінский в своїй праці «Підліток в сім'ї і Церкві» пропонує: «Наші діти, що дорослішають, потребують культурного середовища – нормальну літературу, фільми, вистави, які говорять їхньою мовою. Наступив час, коли про проблеми підлітка можна говорити в церкві, в тому числі, і на мові молитви, на мові створення підліткових спільнот, військово-патріотичних і скаутських клубів». [7, с. 17]. Сьогодні є потреба говорити про проблеми підлітків і Церква не стоїть осторонь. Потрібна спеціальна духовна література для підлітків, яка без остраху говорила про ті речі, з якими підліток зустрінеться в сучасному суспільстві. Ми повинні навчитися розуміти підлітка.

Мета статті полягає в дослідженні проблематики підліткового віку крізь призму сімейного виховання, через розкриття проблематики в аспектах антропологічного відношення змін в сфері тіла, душі і духа людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цій статті спробуємо викласти свої рефлексії стосовно проблем підліткового віку, розглянемо поетапно, що відбувається з підлітком у відношенні тіла, душі і духа. Розуміння проблем підлітка відкриє батькам шлях до неконфліктного спілкування з дитиною, дасть можливість ще раз поглянути на формування відносин в сім'ї на базовій функції любові. Підлітковий вік – це один важливий етап у житті дитини. Проте деякі батьки чекають його з острахом. Їх можна зрозуміти. Зрештою, кому хочеться бачити, як поступлива дитина перетворюється на незадоволеного підлітка? І все ж таки саме цей період є ключовим етапом у розвитку дитини. «Підлітковий вік – це індикатор сімейних відносин, вік болючий, тонкий і чутливий. Тому все, що відбувається з підлітком, – його негативні реакції, стани протесту, грубість і колючість, небажання підпорядковуватися, – все це батьківські недоробки, які вилазять на поверхню, наша батьківська неухважність, нерозуміння.» [7, с. 13]. Труднощі наступають не лише для самого підлітка, але й для цілої сім'ї, цей період є випробуванням довіри відносин батьків і дітей. В нас часто формуються певні суспільні штампи відповідно до підлітків і наше нерозуміння самої проблеми приводить до конфліктів. «Безсмысленним і безпощадним виглядає бунт підлітка. Незрозумілий цей бунт батькам, а ще більше незрозумілим він є й самому підлітку.» [7, с. 13]. При цьому часто буває, що підлітковий вік дитини співпадає із кризою середнього віку батьків, що супроводжується психологічними стресами й конфліктами. Ці два кризові періоди дуже схожі між собою: розчарування в попередніх цінностях і в мученицькому бажанні знайти нові орієнтири свого життя. Експерти сімейних відносин стверджують, що «третій пік розлучень випадає саме на підлітковий вік дітей. Перший – це перші два роки, коли ще не притерлись. Другий – це третій рік життя дитини. Третій – коли діти вирости і здається, що в тебе як батька нічого не вийшло» [6, с. 129]. В цей час вибудована сімейна конструкція стає дуже нестійкою, і в будь який момент може зруйнуватися. Нам потрібно прикладати максимум зусиль щоб не зруйнувати її остаточно, а переосмислити і навіть, при потребі перебудувати.

Настання підліткового віку проявляється в різкому змужнінні організму, раптовому збільшенні зросту і розвитку вторинних сексуальних ознак.

Основні аспекти фізичного дозрівання – скелетна зрілість, поява вторинних статевих ознак і період стрибку у зрості – тісно пов'язані один з одним, як у чоловіків, так і в жінок. Підлітковий вік характеризується швидким, нерівномірним зростом і розвитком організму. Відбувається ствердіння скелету, вдосконалюється м'язова система. Однак, нерівномірність розвитку серця і кровоносних судин, а також посилена діяльність залоз внутрішньої секреції часто є причиною тимчасових розладів кровообігу, підвищення тиску, напруження серцевої діяльності, посилення збудливості дітей, що виражається у нервозності, швидкій втомі, підвищеному серцебитті й запамороченнях.

В цей період підліток особливо цікавиться сферою статевої і сексуальних відносин. «Починає мінятися сфера статі так стрімко і з напором, що це зовсім змінює всю духовну установку підлітка» [5,

с. 10]. Батьки з острахом розводять руками, в більшості ми намагаємося про це не говорити з нашими дітьми. Тоді в «дітей виникає жахливий внутрішній розлом, розрив, нерозуміння себе, нерозуміння своїх емоцій, свого тіла, своїх бажань. З одного боку – блокаді зі сторони батьків, повне неприйняття цієї теми; з іншого боку – ілюзія, що ніякого статевого виховання взагалі не має. Ця проблема взагалі не порушується ні в одній православній педагогічній системі.» [7, с. 23]. І тоді підлітку нічого не залишається, як шукати відповіді в інших авторитетів, якими до цього часу можливо, були батьки.

В реаліях сучасного глобалізаційного суспільства нам весь час нав'язують терпиме ставлення до різного роду збочень. Запевняючи, що розпусний спосіб життя це саме те, що необхідне людині для повного щастя, що кожна дівчина з раннього віку повинна мати бойфренда, а юнак – подружку. Та ні слова про цнотливість, про утримання. Більш того, ці поняття повністю витісняються з сучасного світу. Вважається, що жити стримано і цнотливо можуть тільки неповноцінні люди, у яких щось не в порядку зі здоров'ям, або з головою. Згрішити в цьому світі стало простіше простого, а щоб виправитися, необхідно докласти чимало зусиль. Скажімо, щоб побачити гріх на рекламі, не потрібно опускати очі, а щоб не осквернитися від цієї реклами, то не знаєш й куди дивитись.

Сам дух сучасного світу намагається спокусити, розбестити, захопити в плотські гріхи всіх і вся. І протистояти цьому стає все важче і важче. Виробники плотських спокус роблять ставку не лише на молодь, але й на дітей. З раннього віку діти звикають бачити навколо себе всілякі блудні спокуси, поглинають їх, фіксують на підсвідомому рівні. А коли підрастають, без особливого опору, добровільно потрапляють в мережі гріховних пристрастей.

«В наш час в більшості спілкування примарне – це не друзі, а просто однокурсники, співпрацівники, а інколи, «собутельники», «спів-шприцники» і т.д. Молоді люди виходять з реальності» [4, с. 213]. Сьогодні простір наповнений сексом. Сучасну молодь буквально бомбардують сексуально орієнтованою інформацією. На перший погляд, підліткам, та й не тільки їм, сьогодні є набагато більше причин займатись сексом, ніж стримуватись. Сучасний старшокласник має більше сексуальних спокус вранці по дорозі до школи, а ніж його дідусь колись мав в суботній вечір, коли шукав такої можливості. Свідомість молодої людини на кожному кроці підкараулює еротичні картини із спокусливими бажаннями, збуджуючи і так хитку свідомість підлітка. І відносини сприймаються підлітком як партнерство, що нівелює розуміння кохання, як відносини чоловіка і жінки через пріоритетність дружби і любові. Тому для батьків вкрай важливо є знайти можливість поспілкуватися з підлітком відкрито і чесно на тему відносин і не лише в сенсі статевої гігієни, але й про сферу сексуальних відносин. З підлітком необхідно говорити про любов. Передовсім дитину потрібно зрозуміти, відчути, вислухати і обов'язково – любити. В цьому віці з дитиною потрібно говорити про любов, важливо, бути прикладом любові. Оскільки в підлітків є поняття «закоханості», але їхній життєвий досвід не може мати ще сформованого поняття любові, кохання. Ми повинні відкрити для дитини почуття любові, розуміння відносин любові у формуванні сімейних відносин. «І ось коли ці поняття будуть сформовані, можна буде говорити про сексуальні відносини, про це, чому вільні відносини руйнують, не дають можливості реалізувати себе саме в свободі, красі і любові.» [7, с. 31–32]. Коли ми зуміємо відкрити для своєї дитини, що справжня любов – це вміння жертвувати собою заради іншого, а цнотливість – цілісність людської особистості, яка дозріває до справжньої любові, ось тоді ми можемо з підлітком говорити й про статеві відносини. Наша розмова може виглядати наступним чином: розуміння любові – розуміння збереження цнотливості (*при цьому, і для хлопчика і для дівчини, в однаковій мірі*) – розуміння статевої відносин.

Та при цьому слід звернути увагу, що особистий приклад батьків і максимальна чесність, надають пріоритетності розмови батьків і підлітка. А також пам'ятайте, що якщо підліток ризикнув розповісти вам про свої сексуальні стосунки, вислухайте його і постарайтесь зрозуміти, що його штовхає на це. Відчуття вини у підлітків може бути дуже сильним, адже у цей період життя людини «кожна подія відбувається через певний внутрішній перелом. Ранній підлітковий сексуальний досвід завжди травматичний... це завжди сильна внутрішня поразка дитини. Вона переступає через себе, повернутися до себе попереднього вже неможливо. А потім вже починається самовиправдання і судження типу «а що тут такого» [7, с. 29]. При цьому важливо не осудити дитину, не накинутись на неї з лайкою, а зрозуміти і прийняти. В розмові з дитиною важливо розмежувати нашу вроджену сексуальність, яка нам дарована Богом для зміцнення шлюбу і народження дітей, та гріховність цієї сексуальності поза шлюбом.

Міняється сприйняття підлітка, психологія підлітка також міняє свої орієнтири. «Провідним типом діяльності стає спілкування. Особистість дитини переорієнтовується з навчальної і трудової діяльності на спілкування в значимих соціальних групах. Він шукає нові авторитети. Цей період також називають першою дорослістю.» [6, с. 51]. Виникнення у підлітка уявлення про себе як про людину, що переступила рубіж дитинства, зумовлює його переорієнтацію з дитячих норм і цінностей на дорослі. Його вже не влаштовують правила, обмеження, мораль послуху, які існують для дітей і є джерелом їхньої несамостійності, нерівноправності з дорослими.

Специфічна соціальна активність підлітка полягає у великій сприйнятливості до засвоєння цінностей, норм, способів поведінки, які існують у світі дорослих. Він усіляко намагається реалізувати свою потребу в утвердженні позиції дорослої людини, але відсутність психічних можливостей заважає досягненню цієї мети. Це є однією з основних суперечностей віку, розв'язання якої стимулює подальший психічний розвиток. В цей час для підлітка головним стає реалізація таких потреб, як самоповага, самовираження і самореалізація.

«Сучасний підлітковий вік – це яскравий приклад соціокультурного впливу на людину...Зараз це великий відрізок життя – молодості, юності, підлітковості – що ґрунтується на підкресленні своєї відокремленості від світу дорослих. Це власний світ з власною модою, інтересами, смаками.» [3, с. 126–127]. І це відбивається на формуванні особистості, особистісного сприйняття світу. В цей період, мабуть найболючішим для батьків, є те, що підліток покидає зону впливу. Почуття дорослості підлітків може виявлятися у загальній переорієнтації від ровесників як значущих інших (яким здебільшого уподібнюється Я-минуле і Я-теперішнє) на дорослих, якості яких починають визначати очікуваний напрям власних змін підлітка, а також у критичному ставленні до Я-минулого, у відчуженні багатьох рис дитячого Я. Він майбутнього ще не знає, має про нього хиткі або навіть і хибні уявлення. «Підліткам важливо познайомитися з самим собою» [4, с. 210]. Однак, оптимальні варіанти особистісного розвитку передбачають, на думку психологів, відносну спадкоємність минулого, теперішнього і майбутнього Я в єдності з продуктивними поступальними змінами на шляху від дитинства до зрілості.

«Син-підліток в цей час бере від батька все – міміку, жести, ходу, образ мислення, здатність приймати рішення і дотримуватися їх. Але так відбувається за умови поваги сином батька.» [6, с. 52]. Здорові сімейні відносини є запорукою безболісного відриву підлітка від сімейної системи, переїманню особистісного характеру, формування дорослої людини. Для батьків важливим є усвідомлення, що перед ними уже сформована особистість і з цим безболісно навчитися відпустити, це перші кроки сепарації дитини від сімейної системи. Дати можливість формувати свою сімейну систему і, ці перші спроби мають бути як для сім'ї так, і для самого підлітка зведені до мінімум болю.

В підлітковому віці ми спостерігаємо в сучасних дітей активні настрої про суїцид. За даними центру досліджень дитинства Українського НДІ, у 27 % дітей віком від 10 до 17 років час від часу з'являються суїцидальні думки. Та як стверджують дослідники, більшість дитячих самогубств пов'язана не з психічними захворюваннями, як здається на перший погляд, а з недоліками морального виховання. Відносини з рідними, а не з однолітками, запобігають у підлітків депресії і суїцидальних спроб. Коли справа доходить до суїцидальних думок, молоді люди часто сприймають відносини в сім'ї як більш вирішальні і важливі, ніж контакт з друзями. Батьки повинні бути дуже уважними до поведінки дитини, яка, на їхню думку, може здійснити самогубство. Проблеми сімейних відносин особливо болісно сприймаються підлітком, ми повинні довіряти один одному. Довіра до дитини і дитини до батьків формується протягом всього життя дитини і батьків. Основною причиною недовіри до батьків, це коли дітям не говорять правди, і навпаки, нерозуміння проблем дитини змушує її шукати авторитетів не в сім'ї. «Коли дитина дорослішає, нам важко прийняти її вибір. В п'ять років складно прийняти з ким вона спілкується в дворі; в дев'ять – яку гру вона вибирає на мобільному телефоні; в тринадцять – як вона одягається. Дитина дорослішає, нам все важче пов'язати її поведінку з нашою картиною світу. Звичайно, батьківське серце збільшується і здатне багато помістити без заперечення, але інколи це неможливо.» [3, с. 121]. Для дитини важливо прийняти і зрозуміти, і коли батьки не намагаються зрозуміти або взагалі заперечити чи відкинути вибір дитини, вони самі відкидають її як особистість. Відкидання дитини зумовлює її небажання бути особистістю, заперечення є пере-кресленням батьками самої дитини. Важливим фактором цього періоду є *потреба прийняття дитини батьками*.

Підліткова свідомість не оминає і віру дитини. Змінюється ставлення підлітка до церковного життя, ставлення до Бога, руйнується дитяча схема сприйняття Бога. В духовному просторі підліткового віку виникає дві основні проблеми: відхід від Бога і відхід від Церкви. Ці площини глибоко закорінені в духовному житті як батьків, так і самої сімейно-церковної системи відносин в суспільстві. Якщо дитина не розуміла справжніх відносин з Богом, якщо сімейна традиція не вибудовувала особистісного спілкування з Богом, то підліток не розуміє Бога і себе у відношення до Бога. У підлітковому віці дитина переосмислює, міняє правила гри в будь яких соціальних відносинах, також міняються правила гри і у відносинах з Богом, з Церквою. Підліток намагається без «дорослого» посередництва спілкуватися з Богом. Але сімейний досвід зводив завжди дитину до схеми: є життєва потреба – потрібно звернутись до Бога – Господь обов'язково допоможе! Часто батьки саме так розуміють відносини з Богом. «Як тривога, то до Бога, а по тривозі – забув о Бозі!» – гласить народна мудрість. Саме така схема вибудовує в дитячому досвіді бачення Бога, як чарівника, що обов'язково виконає будь яке наше бажання. Батьки перекладають на Бога вирішення проблем дитини, які вони мають вирішувати самі. Ця проблема в підлітковому віці спрацьовує не на користь дитини. «І ось підліток в якійсь проблемній ситуації взиває до Бога, молить про допомогу – і нічого не відбувається. А діяти самостійно він не навчений, тому що батьки переконали, що Бог обов'язково почує і обов'язково виконає, те про що будеш просити.» [7, с. 14]. В цей час виникає у підлітка проблема: «Бог мене не чує!». В нього виникають сумніви що самого факту існування Бога, а це означає і недовіра до батьківського досвіду знання Бога, сповідання і церковного життя. Підліток стає на дорогу пошуку «свого бога». Відсутність досвіду особистісного спілкування з Богом батьків породжує незнання підлітка самого Бога. «Дитина зустрічається із серйозними проблемами – нерозуміння, незнання Бога і себе. Підлітки, які не звикли до відповідальності, проблему просто виключають, відмовляються її вирішувати.» Підліток духовно закривається, намагається вибудувати свій духовний простір відносин із «своїм богом», а це часто відносини узалежнення від когось або від чогось. Невміння розпізнавати особистісні відносини, дитина опиняється в просторі узалежнення.

Тоді наступає сепарація підлітка і від Церкви. Нерозуміння суті відносин з Богом, підліток входить в нерозуміння самого богослужіння Церкви. Для нього відпадає потреба бути з батьками в храмі. Він стає самостійним і вже не підпорядковується волі батьків, щодо перебування в храмі. Він самостійно вирішує, що йому потрібно. Він шукає власний досвід «церкви». «Підлітку в Церкві буває надзвичайно самотньо, тут немає дружельюбного простору для нього.» [7, с. 16]. Підлітків часто сприймають за стереотипами, які уже склалися багатьма поколіннями, що вони бездуховні і їм не потрібна жодна допомога. Можемо часто почути: «Переросте!» Але варто зосередити увагу на якості цього переходу, на прийнятті і допомозі підлітку якісно «перерости» в зрілого юнака, який в майбутньому зуміє передати своїм дітям живу зустріч з Богом.

Варто звернути увагу, що коли підліток вирішує прийти на сповідь, слід прийняти його таким, яким він є – з усіма його недоліками. Він приходить не для того щоб почути моралізаторство, а за допомогою. Він не знає як зустрітись з і справжнім, живим Богом. Він шукає і, в нього є потреба, нам залишається лише одне – відкрити свій приклад віри і зустрічі з Христом. Той лише, хто справді зустрів Христа, зможе до нього привести підлітка. Дітей не потрібно обманювати, вони це відчувають, і лише власний досвід може бути запорукою прийняття підлітка.

В цей момент батькам важливо розібратися у власному досвіді сприйняття Бога, розуміння Його, у відносинах з Богом і Церквою. Лише тоді ми зможемо передати цей досвід своїм дітям. Дітям важливо бачити своїх батьків авторитетами, але ми самі стаємо причиною того, що в підлітковому віці наша авторитетність відходить на інший план або взагалі втрачається.

Висновки. Норма, коли настає час сепарації дитини від своєї батьківської сім'ї, і саме дуже явний і болісний процес відділення – це підлітковий вік. Та попри все авторитетність батьків залишається нормою, оскільки, авторитет я розумію, не як певна якась авторитарність, прив'язування дитини до себе, виконання нашої волі, а як *прийняття один одного на рівних, тобто в особистісних відносин*. Ми по-новому вибудовуємо свої відносини з нашими дітьми, приймаємо уже як дорослу особистість, але якій ще так потрібне наше розуміння, підтримка і прийняття. Нам потрібно вірити і довіряти дитині, як Господь довіряє нам, про що читаємо у Священному Писанні: «І насадив Господь Бог рай в Едемі на сході, і там оселив людину, що її Він створив.» (Бут. 2:8) Все віддав Господь людині, Він довірив людині все творіння. Бог довірив батькам й дитя, на нас велика відповідальність за наших дітей.

Переживаючи підлітковий вік своєї дитини, ми вчимося довіряти їй, приймаємо її як особистість. «Наступає момент, коли людина, як дорослішає, розуміє, що батьки не боги, що це також люди. Утворюється новий формат взаємодії. Цей процес може розвиватися в сторону нової зустрічі батьків і дітей, як людей, які пов'язані між собою не лише відносинами біологічної спорідненості, але й відносинами людськими. Якщо в результаті яких-небудь проблем це не відбудеться, тоді біологічний зв'язок збережеться, а людська комунікація, зустріч окремих особистостей буде або дуже сильно скалічена, або взагалі не відбудеться.» [3, с. 130].

Джерела і література

1. Біблія. – К.: УБТ, 1990.
2. Бондаровська В.М. Діти як психологічне дзеркало сім'ї та суспільства. – Валентина Бондаровська. – К.: Ред. загальнопед. Газет, 2012. – 120 с.
3. Бурмистрова Е., Бурмистров М. Математика семейной жизни. Два взгляда на счастливый брак. / Сост. Т. Амелина. – М.: Никая, 2019. – 240 с.
4. Виктор (Мамонтов), архим. Таинство любви. Беседы известного духовника с родителями. – М.: Никая, 2019. – 328 с.
5. Зеньковский В., прот. На пороге зрелости. Беседы с юношеством о вопросах пола. – М., 1991. – 49 с.
6. Старынин И. Быть отцом. – К.: Литургия оглашенных, 2018. – 96 с., илл.
7. Уминский А., прот. Подросток в семье и Церкви. Преодоление зон недоверия. – М.: Никая, 2017. – 128 с.

Konyk Ruslan, (archpriest Mikhail). The Philosophical Problems of Reformatting of Family Upbringing.

The article reveals the problem of understanding teenagers through the perception of an adult, especially parents. The author tries to analyze the changes that occur in the adolescence of the child in the plane of physiology, psychology and religious perception. Formation of the personality of the child in adolescence deeply depends on the adoption of these changes by the family system of relations. Understanding and adoption of the child by the parents form the further development of the very young man and the perception of the environment, the ability to navigate in a new period of social-role relations in society. This period for the family system of education is a challenge: either this system is transformed or it crashes. Adolescence is another important stage in the life of a child. However, some parents are waiting for him with fear. Yet this very period is a key stage in the development of the child. Despite all, the authority of parents remains the norm because author understands authority not as some sort of authoritarianism, the attachment of the child to himself, the fulfillment of our will, but as the adoption of each other on equal terms, that is, in personal relations. In this article, parents are proposed to build their relationships with children in a new way, to perceive a teenager as an adult, but who still needs parental understanding, support and acceptance.

Key words: teenager, family upbringing, age changes, parents, separation.

Коньк Руслан (Протоиерей Михаил). Философские проблемы реформирования семейного воспитания. В статье раскрывается проблема понимания факта подросткового периода через восприятие взрослого, особенно родителей. Автор пытается проанализировать изменения, которые происходят в подростковом возрасте ребенка в физиологии, психологии и религиозном восприятии. Формирование личности ребенка в подростковом возрасте глубоко заключается в принятии этих изменений самой семейной системой отношений. Понимание и принятие ребенка родителями формируют дальнейшее развитие как самого юноши, восприятие им окружающей среды, умение ориентироваться в новом периоде социально-ролевых отношений в социуме. Этот период для семейной системы воспитания является вызовом: либо эта система преобразуется, или она терпит крах. Подростковый возраст – еще один важный этап в жизни ребенка. Однако некоторые родители ждут его с опаской. И все же именно этот период является ключевым этапом в развитии ребенка. Несмотря на все, авторитетность родителей остается нормой, поскольку авторитет автор понимает не как определенную какую авторитарность, привязывание ребенка к себе, выполнение нашей воли, а как принятие друг друга на равных, то есть в личностных отношениях. В этой статье предлагается родителям по-новому выстраивать свои отношения с детьми, воспринимать подростка как взрослую личность, но он еще так нуждается в родительском понимании, поддержке и принятии.

Ключевые слова: подросток, семейное воспитание, возрастные изменения, родители, сепарация.

Стаття надійшла до редколегії
21.06.2018 р.